

Великоднє свято душі

На Великдень

Усім, усім, святих небес

Святий привіт:

Христос Воскрес!

Великдень – одне з найвизначніших християнських релігійних свят, яке символізує перемогу над смертю Ісуса Христа, який прийняв її за гріхи людей і задля спасіння людського роду від страшних бід.

Існує декілька легенд щодо виникнення назви свята. За однією з них назва «Великдень» («Великий День») з'явилася наприкінці першого тисячоліття з приходом на українську землю християнства. Легенда говорить, що «Великдень називається так, тому що в той час, коли Христос народився, сильно світило сонце і стояли такі довгі дні, що теперішніх треба сім зложити, щоб був один тодішній. Тоді, було як зійде сонце в неділю вранці, то зайде аж у суботу ввечері. А як розп'яли Христа - дні поменшали. Тепер тільки царські ворота в церкві стоять навстіж сім днів... »

Інша назва свята – Пасха. Слово «Пасха» походить від назви свята песах, яке святкував єврейський народ в пам'ять про звільнення від єгипетського полону. Пасха знаменувала перехід обраного народу з неволі у вільне життя. Назва свята дійшла до сьогодні, але наповнилась новим значенням. Ісус Христос через добровільну смерть і воскресіння здійснив перехід для кожної людини із земного до вічного життя. Тому Пасха стала святом найбільшої радості — відчуття єдності з усім світом. Пасхальне ягня стало прообразом Христа, тому Христос іменується ще Агнцем Божим.

До Великодня готуються заздалегідь. За сім тижнів починається Великий строгий піст, який несе роздуми і покаяння в своїх гріхах. За тиждень до Пасхального Воскресіння відзначають Вербну неділю, а останній тиждень перед Великоднем є - Страсний.

Кожен день страсного тижня називається «страсним» або «великим». В останню седмицю прийнято згадувати про останні дні земного життя Ісуса Христа. Пригадуються Його страждання, розп'яття на хресті, смерть, воскресіння. У цей тиждень необхідно частіше бути у храмі, молитися, по можливості намагатися бути присутнім на богослужіннях.

Тиждень перед Великоднем називають Страсним в пам'ять про страждання, які пережив Ісус. Чистий четвер – великий час для очищення і покаяння, а Страсна п'ятниця – день скорботи і жалоби. Це найсуворіший день посту, так як саме в п'ятницю розп'яли Христа на горі Голгофа. На п'ятий день Страсного тижня категорично заборонені будь-які веселощі, робота тощо. Велика субота – день скорботи, а Світле Воскресіння – це безпосередньо святковий і радісний день.

До Великодня віруючі готуються впродовж семи тижнів Великого Посту — одного з найсуворіших постів — саме стільки часу провів Ісус Христос у пустелі. Вважається, що у ці дні душа віруючого повинна прислуховуватися до страждань Господа, котрі пережив Ісус Христос в людській подобі в останні дні.

Особливе значення має Великий четвер — день, коли Ісус разом зі своїми учнями під час Таємної Вечері розділив з ними останню трапезу. Цей день ще називають Чистий Четвер, і всі православні по можливості намагаються причаститися. Ввечері в церкві читають 12 Євангелій, де розповідається історія Христових Страждань.

У Страсну П'ятницю з церкви виносять плащаницю — шматок тканини, в яку було загорнуто тіло Христа після зняття з хреста, та на котрій зображено його у труні. У цей скорботний день приписується нічого не їсти. У давніші часи християни після суботньої літургії не йшли з церкви, а залишались там до ночі, харчуючись хлібом і вином. Під час служби священики міняють буденний одяг на святковий.

У ніч Воскресіння Христа проводиться святкове богослужіння - Великодня Служба Божа, яка триває всю ніч. Її найурочистіший момент настає опівночі, коли священик сповіщає «Христос воскрес!», а всі присутні відповідають «Воістину воскрес!» Після служби процесія тричі обходить навколо церкви — хресний хід, а потім починає процес освячення обрядових пасхальних страв: пасок, крашанок, ковбас, та інших страв. Господині збирають їх у кошики, прикрашені вишиваними рушниками, барвінком і свічками. Багатий великодній стіл - символ небесної радості і символ вечері Господньої.

ВЕЛИКОДНЄ ПРИВІТАННЯ

Вислів «Христос воскрес!» — «Воістину воскрес!» дуже давній. За переказами, великодній привіт «Христос воскрес!» перший раз злетів з уст ангела до жінок-мироносиць, які у неділю зранку прийшли до Гробу Христового, але не знайшли там Ісуса. Тоді з'явилися ангели та сповістили, що Христос воскрес. Мироносиці вирішили повідомити цю новину апостолам, які бачили Христа, а тому підтвердили: «Воістину воскрес!». До речі, вітатися «Христос воскрес!» - «Воістину воскрес!» слід сорок днів від Великодня, аж до Вознесіння Христового.

НАЙБІЛЬШЕ У СВІТІ ПАСХАЛЬНЕ ЯЙЦЕ

Таке яйце знаходиться на території Канади в містечку Вегревілл, що лежить на схід від Едмонтона, населеному переважно етнічними українцями. довжина «яйця» становить 8 метрів, а ширина – 5 і важить близько 2 тонн. Ця «писанка», зроблена з уламків літаків. «Яйце» повертається за вітром, його видно здалеку на відстані багатьох кілометрів. Обійняти цей шедевр зможуть разом тільки 20 чоловік. Створили це диво, на згадку про перших українців, які приїхали на територію Канади багато років тому.

Писанка – то неповторне багатство. Бережімо її, як безцінний дар.

О. Довженко

Мудрі люди кажуть: «У світі доти існуватиме любов, доки люди писатимуть писанки». Кожна писанка – це ніби маленький світ. Тут і небо із зорями, і вода з рибами, і дерево життя з олеями й птахами, і засіяне поле, і трибанні церкви – усе це вималюване у певному порядку для того, аби підтримати лад та рівновагу у нашому світі.

Історія писанок як символу весняного відродження природи сягає у минуле і пов'язана з ритуалом весняного відродження на землі.

Як символ відродження природи писанка відома у культурах різних народів. Історія її сягає глибини віків. Та лише українці зуміли найбільш виразно донести свої уявлення про життя за допомогою символів та знаків, якими її розписують. Писанкою зустрічали весну, вона була атрибутом різних язичницьких культів. Нею задобрювали богів і відганяли від дому нечисть. Християни побачили у розписаному яйці знак вічного життя і стала писанка символом великодньої радості. «Христос Воскрес!» – «Воістину Воскрес!».

ТРАДИЦІЇ ПИСАНКАРСТВА

Дуже різноманітні українські традиції писанкарства. Кожна місцевість, та навіть і кожне село мало свої уподобання у виборі кольорів і орнаментальних мотивів. Виготовлення великодніх писанок було частиною обрядової сфери життя українців. Вже з другої половини Великого Посту бралися до роботи. Але зазвичай робили це перед Чистим Четвергом. З молитвою в серці і так, щоб ніхто не відволікав. Великодньої ночі писанки освячували в церкві. А потім дарували близьким людям, христуячись. Обмінятись з кимось писанкою означає побажати здоров'я, щастя, доброї вдачі.

РІЗНОВИДИ ВЕЛИКОДНІХ ЯЄЦЬ

Крашанки — від слова красити/фарбувати. Фарбувати яйця можна по-різному. Одні господині варять яйця круто, а потім на 10-15 хвилин занурюють у розчин теплої води з харчовим барвником, який можна купити в магазині. Інші господині люблять фарбувати яйця у відварі цибулинної лушпайки. Для цього сирі яйця поміщають в каструлю з водою, додають цибулинні лушпайки і варять 15-20 хвилин, поки яєчка не отримають потрібний колір. А раніше яйця фарбували по-особливому: обмотували їх сухими листям дуба, берези, кропиви, перев'язували нитками і варили. Виходили красиві «мармурові» яйця.

Для **драпанки** краще брати яйця коричневого відтінку. Шкаралупа таких яєць міцніше, ніж білих. Спочатку яйця варять, а потім фарбують в темний колір, потім сушать. Візерунок наносять на шкаралупу гострим предметом - ножем, шилом, ножицями, товстої голкою. Але перш, ніж видряпати візерунок, його необхідно нанести на яйце олівцем. Під час роботи яйце тримають в лівій руці, а гострий предмет - у правій. Ажурний малюнок на драпанці добре виглядає на коричневій чи іншій темній фарбі.

Крапанки — від українського слова «кратати», тобто покривати краплями. Спочатку яйце фарбують одним кольором, а потім, коли воно висохне і остигне, на нього наносять краплі гарячого воску. Як тільки віск остигне, яйце кладуть у розчин іншого кольору. Після висихання фарби яйце опускають в гарячу воду. Віск тане, і виходить дуже веселе яйце. Віск можна і акуратно здерти.

Писанка — це майстерно розписані пасхальні яйця. Українські писанки - справжні твори народної творчості. Для малюнка писанки використовують елементи рослинного і тваринного світу, геометричні фігури. У кожній області України був свій характерний орнамент і колір. У Прикарпаття яйця фарбували в жовтий, червоний і чорний кольори, на Чернігівщині — в червоний, чорний і білий, на Полтавщині — в жовтий, світло-зелений, білий. Писанку не малювали, не розписували, а писали на сирому курячому яйці. Кожна лінія на писанці — дуга. Дуги утворюють круги і овали і, перехрещувались, ділять поверхню яйця на поля, ім'я яким — хрестильна сорочка писанки.

Фарбувати писанки належало з першим ударом дзвону. Спершу яйце занурюють в жовту фарбу - «Яблунька», і трималося в ній протягом трьох «Отче наш». Кожен колір візерунка захищався віском. До кінця роботи яйця перетворювалися в чорні похмурі колобки. Їх опускали в гарячу воду або підносили до вогню. Віск плавиться, і народжувалася писанка, як народжується сонечко з чорної ночі.

Щоб писанка сіяла, її змащували жиром. Клади віночком навколо паски - для Бога, на блюдо із зерном - для людей, а крашанки на пророщений овес — для батьків. І три свічки горіли на честь Отця, і Сина, і Духа Святого.

СИМВОЛІКА КОЛЬОРІВ

ЧЕРВОНИЙ – символізує добро, радість життя, для молодих – надію на щасливий шлюб. Саме червоне яйце є головним символом Воскресіння, жертвності і небесного вогню. Символізує також пролиту за людей кров воскреслого Спасителя і радість життя.

ЖОВТИЙ – небесне світило, тепло, врожай.

ЗЕЛЕНИЙ – означає весняне пробудження природи, надію, життя.

БЛАКИТНИЙ – небо, повітря, чистота і здоров'я.

БУРИЙ, КОРИЧНЕВИЙ – землю і її приховану життєдайну силу.

ЧОРНИЙ – колір ночі, потойбіччя, всього невідомого і таємного. В писанці, будучи тлом, виявляє силу інших кольорів, так само, як в житті темрява дає змогу зрозуміти, що таке світло. Також символізує нескінченність життя людини, продовження буття після смерті.

ОРНАМЕНТИКА

Кожен із знаків орнаменту прийшов до нас із глибини віків. Писанки – це ціла світоглядна система з десятками орнаментальних мотивів.

СОНЦЕ

Люди вважали, що небесне світило – то Боже око. У міфологічному світогляді світло символізує видючість і правду, а темрява, ніч, туман є своєрідними синонімами сліпоті і кривди.

Сонце зображали на писанках різними спеціальними знаками – у вигляді кола, восьмираменної зірки, хреста, тринога, свасті. Триніг – це зображення трьох променів, що виходили з однієї точки і були закручені в один бік. Свастю ще називали сваргою, гачковим хрестом.

ХРЕСТ

Стародавній символ сонця, вогню, душі. В орнаменті його називають «божим знаком» і пов'язують з Древом Життя (світовим деревом). Хрест – це перетинання двох ліній: горизонтальної (часу) і вертикальної (вічності) – волі людської з волею Божою. Хрест є водночас і буттям, і небуттям. Для християнина хрест є початком і кінцем, власне життям, а також символ відкуплення від гріха і смерті.

ЗОРЯ, РУЖА

Дві восьмираменні зірки на писанці – це знак сонця. У давнину зорю також пов'язували з Великою богинею, чий чоловік – божество неба, місяць. Стародавнє зображення півмісяця з зіркою символізує цю пару. В українському фольклорі зіронька – це символ дівчини, місяць – символ парубка. В українських обрядових піснях зоря оспівана як панна-красуня. На світанку вона розсипає по луках і садах срібну й перлинну росу.

Зорю зображають по-різному. Буває п'яти- шести- семи-, восьмираменна. Містить в собі косий хрест, прямий хрест, а також лівосторонню і правосторонню свасти. В народній символіці – незмінний символ любові. Восьмикутна зірка часто присутня на українських вишивках і ткацьких виробках. Подарувати писанку з ружею означало освідчитися в коханні.

КВІТИ

Квіти і зірки символізують душі людей, а образ квітів більше пов'язаний із дітьми.

ГІЛКА-СОСОНКА

Зелені дерева, гілки і листя – один з найдавніших символів життя, щорічного весняного відродження, вічної молодості, здоров'я, росту.

ЗАВИТОК, ЗМІЙ, СПІРАЛЬ

Завиток, спіраль або змії, як символ життєвої сили та зародження життя. Спіраль є символом часу, циклічних ритмів року, народжень і смертей. Змієві приписували безсмертність, мудрість і лікувальну силу. Писанки зі спіралями дарують на здоров'я.

S-ПОДІБНИЙ ЗНАК ВІЧНОСТІ

Це знак єднання протилежностей, на якому тримається світ.

БЕЗКОНЕЧНИК АБО КРИВУЛЬКА

Символ води, яка є символом вічності і, водночас, плинності часу. А також посередником між світом живих і потойбіччям.

СОРОК КЛИНЦІВ

Трикутники часто зображують у поєднанні один з одним. Вважають, що трикутник, розміщений вершиною догори (полум'я), символізує чоловіче начало, стрижень духовності, творчість, а вершиною донизу (чаша) – начало жіноче, лоно, що приймає мудрість. У поєднанні вони означають повноту, процес творення і збереження всесвіту, родючість. Це ромб, квадрат, або шестикутна зірка.

ВИНОГРАДНА ЛОЗА

У християнстві виноград – символ духовного відродження. Виноград – це стародавній символ роду.

ДУБОВИЙ ЛИСТОК

Дубове листя символізує силу, довголіття, терпіння. З жолудями – означає духовну і тілесну зрілість.

ДЕРЕВО ЖИТТЯ, або СВІТОВЕ ДЕРЕВО

Дерево життя, або ж Світове дерево, символізує єдність усього світу. Це своєрідна модель Всесвіту, де для кожної істоти, предмета чи явища є своє місце. Це також посередник між світами – своєрідна дорога, міст, драбина, якими можна перейти до Вишнього світу. В образі дерева поєдналися уявлення про час, простір, життя і смерть. На горизонтальній площині світове дерево і простір довкола нього діляться на чотири частини, відображуючи уявлення про час (ранок, день, вечір, ніч; весна, літо, осінь, зима) і простір (схід, південь, захід, північ). На вершечку дерева днює сонце, саме його «рух» зумовив чотиридільний «поділ» простору довкола нього. По вертикалі дерево ділиться на три частини: - нижню – коріння (підземний світ), середню – стовбур (земний світ) та верхню – крону (небесний світ). Із кожною з цих частин пов'язані певні істоти. Внизу, побіля коріння, мешкають змії, жаби, риби, водоплавні птахи і тварини, бо нижня частина к дерева символізує не лише підземний світ, а і й воду. У середній частині, на землі, довкола дерева гуртуються великі тварини: тури, олені, коні, ведмеді, вовки. Це також світ людей.

Шановні користувачі нашої бібліотеки!

Вітаємо Вас із Великодніми святами!

Хай Божа Матір Вас охороняє,

А Дух Святий здоров'я посилає.

Господь дарує Ангела з небес!

Христос Воскрес!

Воістину Воскрес!

Щастя, миру на нашій рідній землі, здоров'я Вам

та вашим Родинам!